

PDV 08 2018/2019

Úvod do distribuovaných systémů

Michal Jakob

michal.jakob@fel.cvut.cz

Centrum umělé inteligence, katedra počítačů, FEL ČVUT

Paralelní
výpočty

Distribuované
výpočty

Plán

T	Přednáška	Cvičení
8	Úvod do distribuovaných systémů (DS). Detekce selhání.	Seznámení se s frameworkem.
9	Čas a uspořádání v DS.	Látka z 1. přednášky. Zadání úlohy #6 (2b.)
10	Globální stav a distribuovaný snapshot. Doručovací protokoly.	Látka z 2. přednášky. Zadání úlohy #7 (2b.)
11	----- státní svátek -----	Látka z 2. přednášky. Zadání úlohy #7 (2b.)
12 (ČT!)	Konsensus a Raft	Látka z 3. přednášky. Zadání semestrální práce #2 (14 b.)
13	----- nebude -----	Látka z 4. přednášky
14	Volba lídra. Shrnutí.	Látka z 5. přednášky

Studijní materiály

Slidy

Hlavní kniha: Maarten van Steen, Andrew S. Tanenbaum: **Distributed Systems (3.01 Edition)**, 2017, k dispozici online: <https://www.distributed-systems.net/index.php/books/distributed-systems-3rd-edition-2017/>

Sekundární kniha: George Coulouris, Jean Dollimore, Tim Kindberg, Gordon Blair: **Distributed Systems: Concepts and Design (5th Edition)**, 2011

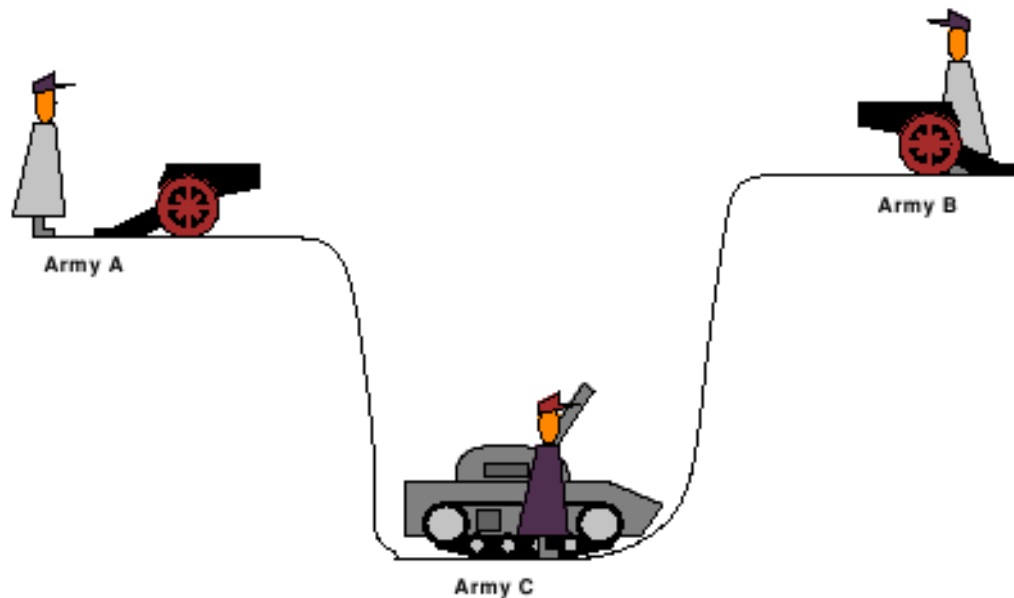

Úvod do Distribuovaných Systemů

THE TWO GENERALS PROBLEM

Dva generálové

Pouze **synchronizovaný útok uspěje** → generálové se potřebují dopředu **shodnout na čase**, kdy oba zaútočí.

Komunikují skrze **posílání zpráv**. Poslané zprávy se mohou **ztratit...**

Jak **zaručit**, že zaútočí ve stejný čas?

Dva generálové

Možné řešení:

- Generál A: zaútočit za úsvitu!
- Generál B: potvrzují, zaútočit za úsvitu!
- Generál A: potvrzují, potvrzují, zaútočit za úsvitu!
- Generál B: potvrzují, potvrzují, potvrzují, zaútočit za úsvitu!
- ...

Lze ukázat:

Řešení problému Dvou generálů za těchto předpokladů **neexistuje!**

Reality Check

Příklad: Výběr z bankomatu

- **vyberete** si z bankomatu v Praze 1000 Kč
- ze zůstatku z vašeho účtu se **odečte** 1000 Kč

Problém **atomického commitu**: atomický commit je sada více operací, které jsou provedeny jako jedná operace.

- zúčastněné systémy musí zkoordinovat zda a kdy tyto operace budou provedeny

Pragmatické řešení problému Dvou Generálů

Předpokládejme, že pravděpodobnost chycení kurýra je p a že opakované zachycení kurýra jsou nezávislé jevy.

Možné řešení:

- Generál A pošle n kurýrů a **každopádně** zaútočí za úsvitu
- Generál B zaútočí za úsvitu pokud k němu dorazí **aspoň jeden** kurýr

Pravděpodobnost **nekoordinovaného útoku** je p^n .

- snížit pravděpodobnost nekoordinovaného útoku můžeme posláním více kurýru ...
- ... za cenu nutnosti poslat více kurýrů

Jistoty koordinovaného útoku ale **dosáhnout nemůžeme** (pokud $p > 0$).

Obecně

Řešitelnost problémů v distribuovaných systémech

- Řada zdánlivě jednoduchých problémů nemá v distribuovaných systémech 100% řešení...
- ...ale mají pragmatická řešení.
- Některé problémy 100% řešení mají...
- ... ale jen za určitých předpokladů.

Pochopit, které problémy jsou které, a jak se dají řešit je cílem tohoto předmětu.

Co to je distribuovaný
systém?

Distribuované systémy jsou všude

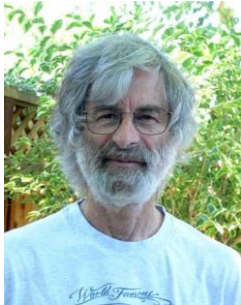
Od té doby, co existují počítačové sítě (natož Internet!) už prakticky **neexistují systémy**, které by **nebyly** aspoň částečně **distribuované**.

Co to je DS?

Definice (optimistická)

Soubor (*collection*) **autonomních výpočetních elementů**, které se uživateli jeví jako **jeden koherentní systém**. [Andrew Tanenbaum]

Definice (pesimistická)

Systém, ve kterém selhání počítače, o které jste vůbec nevěděli tušení, že existuje, učiní váš vlastní počítač nepoužitelný. [Leslie Lamport]

Definice (pragmatická)

Soubor (*collection*) **nezávislých, autonomních výpočetních elementů** propojených **komunikační sítí**. Výpočetní elementy komunikují formou **posílání zpráv** za účelem určité formy **spolupráce**.

Příklady distribuovaných systémů

Mezibankovní
platby

MMOG /
Pokémon Go

Uber / Taxi
dipečink

Sensorové
sítě

P2P síť

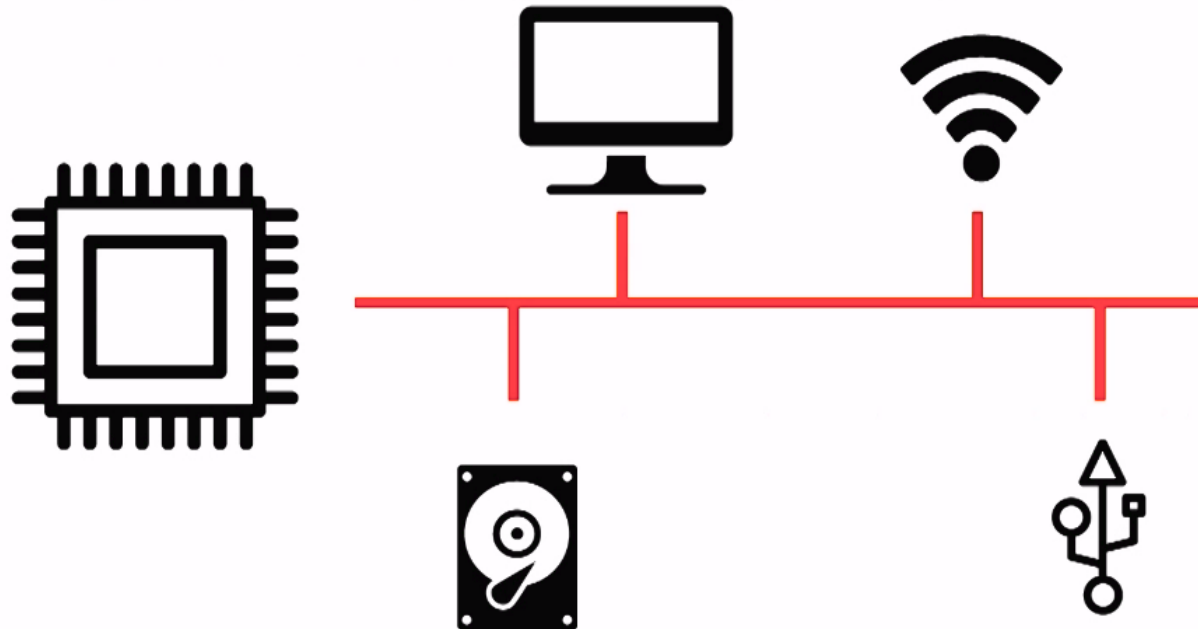
Blockchain

Řízení výrobní
linky

Datové
centrum

Internet

Je počítač distribuovaný systém?

Není. → Proč?

Charakteristiky DS

V distribuovaném systému:

1. Počítače pracují **souběžně** (concurrently)
2. Počítače **nesdílejí** globální **hodiny**
3. Počítače **selhávají** **nezávisle**

Naopak:

Paralelní systémy sdílejí

1. **Paměť**: předávání stavu používá sdílenou paměť a synchronizační mechanismy
2. **Hodiny**: přístup ke společným hodinám
3. **Osud**: selže buď nic nebo vše

Nezávislá (a částečná) selhání

Nezávislá selhání komplikují život vývojářům

Algoritmy je třeba navrhnout tak, aby byly **robustní vůči selhání**.

n závislých procesů,
pravděpodobnost selhání $p \rightarrow$
dostupnost $(1 - p)^n$

Nezávislá selhání usnadňují život uživatelům

Replikace pomocí více nezávislých počítačů **zvyšuje odolnost** vůči selhání

n nezávislých procesů,
pravděpodobnost selhání $p \rightarrow$
dostupnost $1 - p^n$

Nejen odolnost, ale taky např. **výkonnost**

Cíle při vývoji DS

Výkon/Škálovatelnost

Schopnost řešit více úloh nebo větší instance úloh, než je možné s jedním počítačem

Podobné jako u paralelních výpočtů, ale řeší i případy, když už jeden počítač nestačí.

Spolehlivost/Dostupnost

Schopnost zajistit (téměř) trvalou dostupnost požadovaných služeb

U paralelních výpočtů tento cíl typicky nemáme

zaměření distribuované části PDV

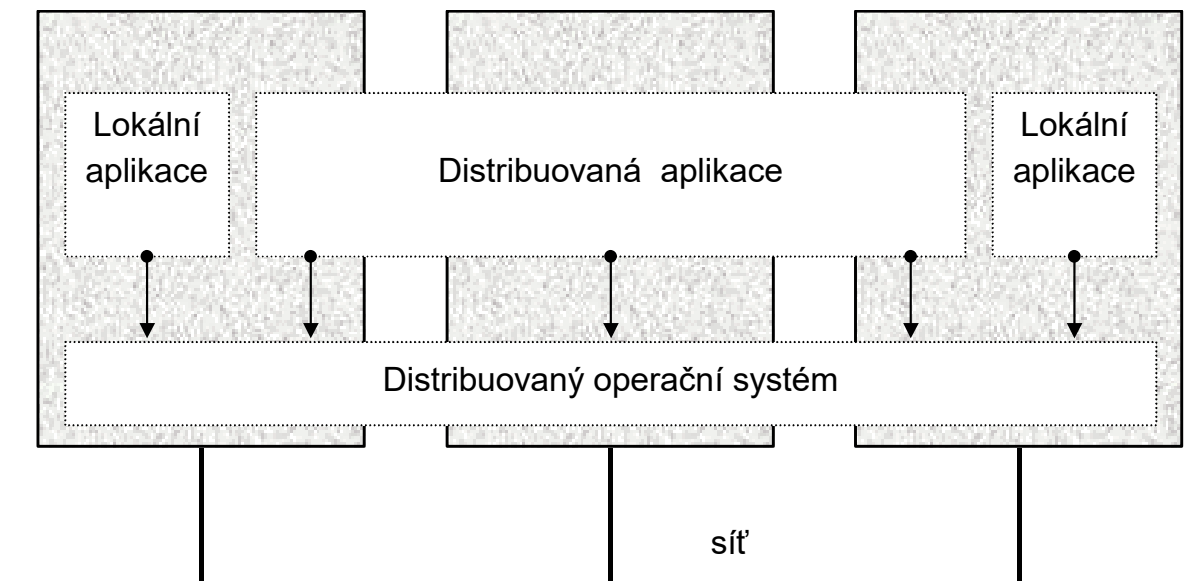
Další cíle: otevřenost, bezpečnost, ...

199x: Distribuované operační systémy

Operační systém vyvinutý speciálně pro potřeby DS

- “zlatý věk”: Amoeba, Sprite, V, Chorus, Mosix ... T4
- **součástí jádra** OS podpora distribuovanosti, komunikace, synchronizace
- aplikace: **transparentní** využití distribuovaných služeb

Neexistuje rozdíl mezi lokální a distribuovanou aplikací

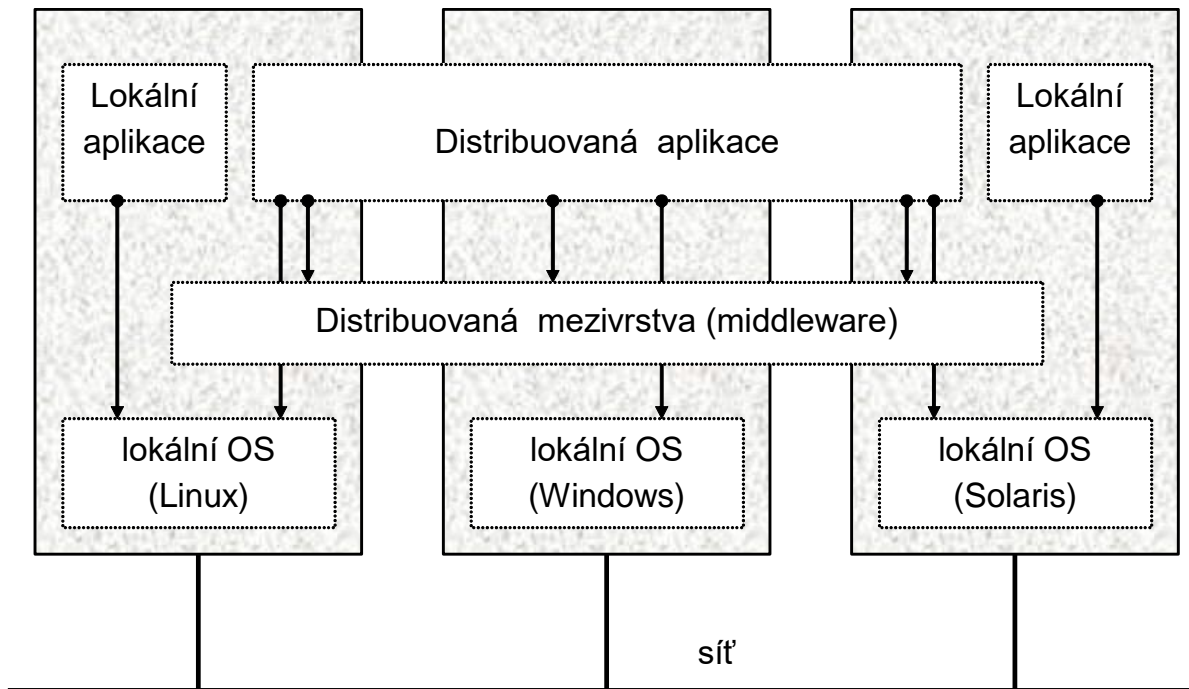

Nesplněná očekávání:
žádný systém
nedotažen do masově
použitelného stavu

200x - Distribuované frameworky a aplikace

Lokální OS (Win/Ux) + rozšiřující vrstva pro distribuované aplikace

Prostředí pro distribuované aplikace → **middleware** (OSF DCE, CORBA, DCOM, Globe, ..)

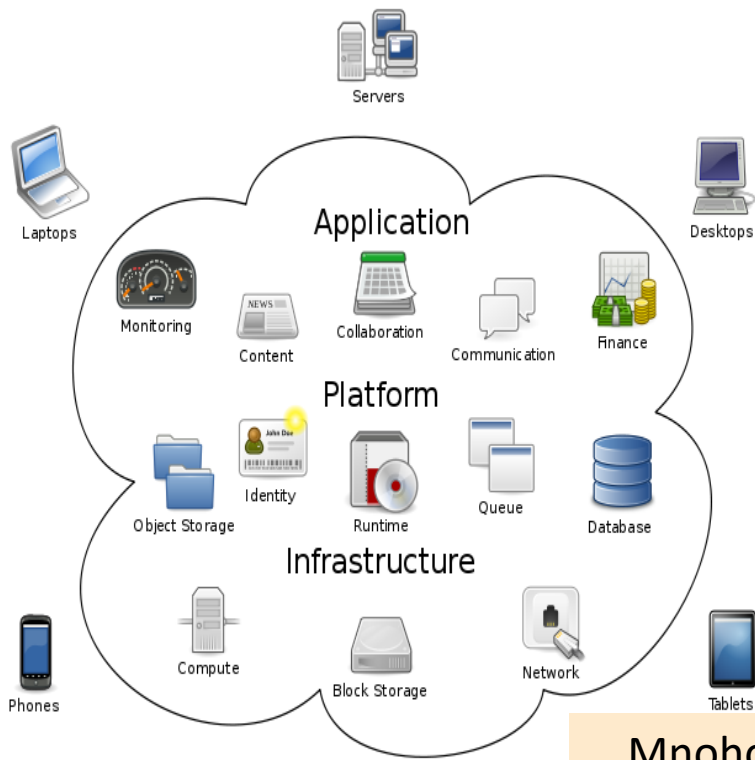

(Relativně) úspěšné využití pro cluster / grid computing

201x - Cloud computing, XaaS

Service-oriented computing: SaaS, PaaS, IaaS

- nutná podpora **virtualizace**
- kompletní infrastruktura připravená k použití:
Windows Azure, Google App Engine, Amazon ECC, OpenStack, ...

Cloud Computing

Mnoho různých úspěšných aplikací

<i>Execution Models</i>	Virtual Machines	Web Sites	Cloud Services		
<i>Data Management</i>	SQL Database	Tables	Blobs		
<i>Networking</i>	Virtual Network	Connect	Traffic Manager		
<i>Business Analytics</i>	SQL Reporting	Hadoop			
<i>Messaging</i>	Queues	Service Bus			
<i>Caching</i>	Caching	CDN			
<i>Identity</i>	Windows Azure Active Directory				
<i>High-Performance Computing</i>	HPC Scheduler				
<i>Media</i>	Media Services				
<i>Commerce</i>	Marketplace				
<i>SDKs</i>	.NET	Java	PHP	Python	Node.js

Proč existují DS?

Distribuce jako nástroj

Distribuce může být cílenou **volbou v softwarovém návrhu** směřující k splnění specifických **požadavků**: odolnost vůči selhání, zvýšený výkon nebo poměr cena / výkon, nebo minimální QoS.

Např. replikované servery, cloud, ...

Inherentní distribuce

Aplikace vyžadující sdílení zdrojů nebo šíření informace mezi geograficky nebo organizačně **vzdálenými** entitami jsou „**přirozené**“ distribuované systémy.

Např. banka se několika pobočkami, senzorová síť, ...

Hlavní typy DS

DS pro vysoko
výkonnostní výpočty
(high-performance
computing)

Distribuované
informační systémy

DS pro pervazivní
výpočty/loT

DS pro spolehlivé a vysoko výkonnostní výpočty

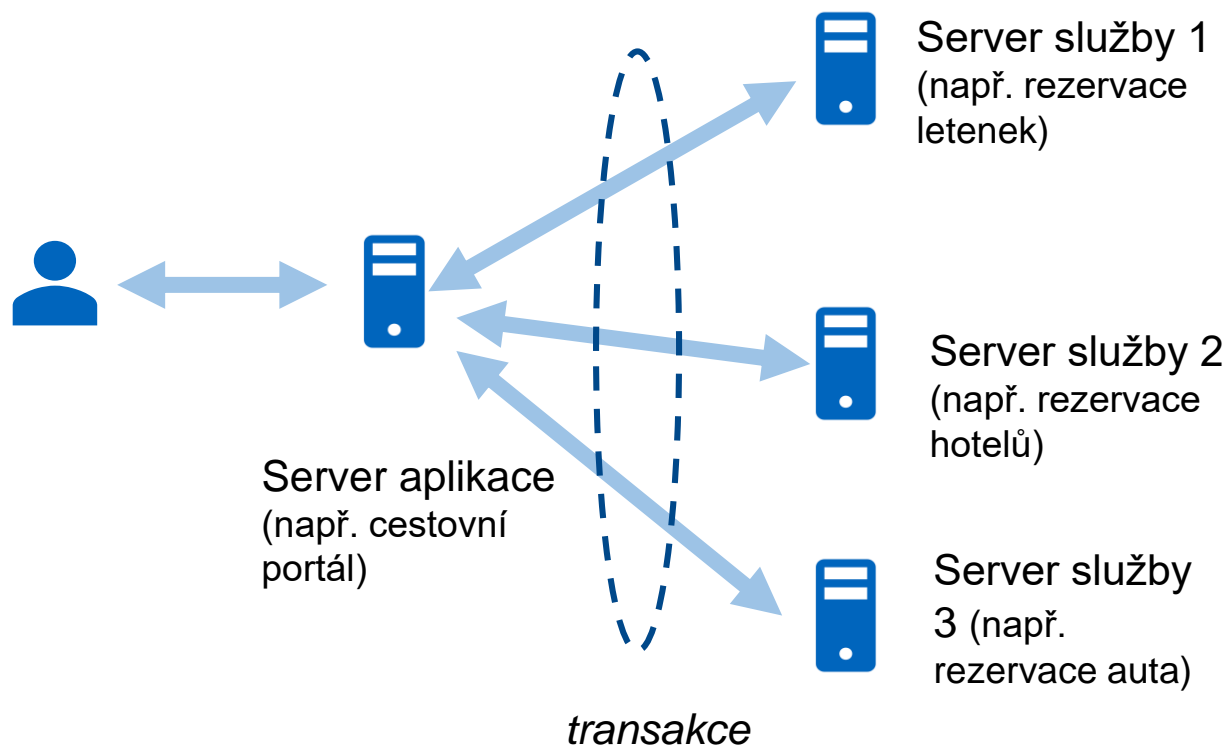
DS jako nástroj pro zvýšení výkonů, spolehlivosti a ekonomické efektivity.

Model sdílené paměti se na multi-počítačové architektury **nepodařilo rozšířit** → Další škálování možné jen v paradigmatu distribuovaných výpočtů založených na posílání zpráv.

Distribuované informační systémy

Distribuce vynucena příslušností jednotlivých výpočetních uzlů do **různých organizací**.

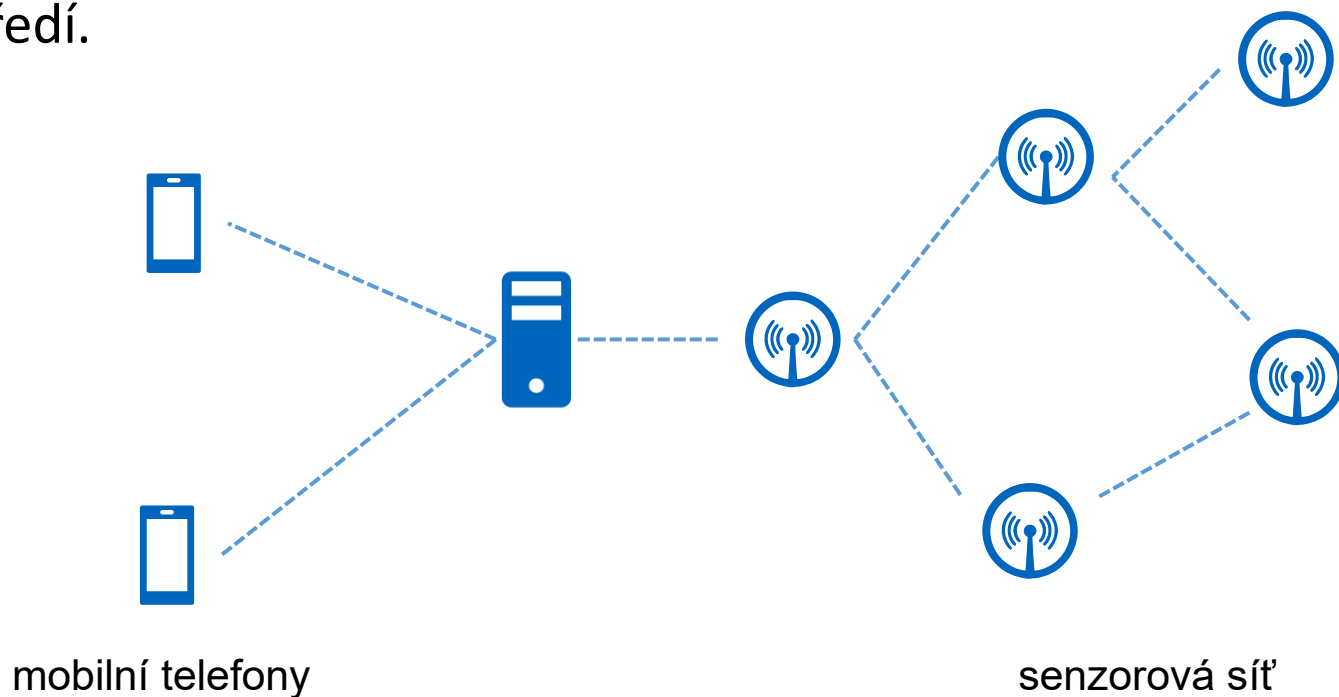

Hlavní výzva: **spolehlivost a konzistence.**

Pervazivní DS/IoT

Malé, mobilní výpočetní uzly, často **vtělené do fyzického prostředí**.
Omezení na dosah a rychlost komunikace, a na spotřebu energie.

Distribuce vynucena nutností **fyzické blízkosti** uzlu k uživateli nebo prostředí.

Hlavní výzva: **efektivita, dostupnost, ...**

Modelování DS

Klíčové elementy DS

Výpočet

Interakce

Čas

Selhání

Výpočet

Proces: jednotka výpočtu v distribuovaném systému (někdy nazýván uzel, hostitel, element, ...)

Množina (skupina) procesů: označována Π – je složena ze souboru N jednoznačně identifikovaných procesů $p_1, p_2, \dots, p_N$.

Klasické předpoklady DS:

- množina procesů je **konstantní** (N je dobře definováno)
- procesy se navzájem **znají**
- BÚNO: všechny procesy provádějí kopii stejného **algoritmu** (souhrn těchto kopií vytváří distribuovaný algoritmus)

V tzv. **extrémních** distribuovaných systémech tyto předpoklady nemusí být splněny.

Interakce

Procesy komunikují **zasíláním zpráv**

- $send(m, p)$ pošle zprávu m procesu p
- $receive(m)$ přijme zprávu m

Zprávy mohou být v některých případech jednoznačně **identifikovány**

- odesílatelem zprávy
- sekvenčním číslem, které je lokální odesílateli

Klasickým předpoklad: každý pár procesů je propojen **obousměrným** komunikačním **kanálem**

- plně propojená topologie může být realizována pomocí směrování (routingu)

Čas

Přesné globální hodiny by umožnily globální uspořádání výpočetních kroků v DS. Bohužel **neexistují**.

Každý proces má své **lokální hodiny**.

Lokální hodiny **nemusí** ukazovat **přesný čas**.

Synchronizace lokálních hodin je možná **jen** s určitou **přesností**.

DS a Čas

V distribuovaných systémech je obtížné uvažovat o čase nejen kvůli absenci globálních hodin, ale také proto, že obecně nelze dát časové **limity** na **komunikaci** a **délku výpočtů**.

Různé možné modely:

- **Asynchronní DS**
- **Synchronní DS**
- **Částečně synchronní DS**

Synchronní vs. Asynchronní

Asynchronní systém

- Žádné časové limity na **relativní rychlost** vykonávání procesů.
- Žádné časové limity na **trvání přenosu** zpráv.
- Žádné časové limity na **časový drift** lokálních hodin

Synchronní systém

- **Synchronní výpočty:** známe horní limit na relativní rychlost vykonávání procesů.
- **Synchronní komunikace:** známé horní limit na dobu přenosu zpráv.
- **Synchronní hodiny:** procesy mají lokální hodiny a je znám horní limit na rychlosti driftu lokálních hodin vzhledem k globálním hodinám.

Částečně synchronní DS

Částečná synchronicita: pro většinu systému je relativně snadné definovat časové limity, které platí **většinu času**. Občas se ale mohou vyskytnout období, během kterých tyto časové limity neplatí.

- zpoždění procesů: např. swappování, garbage collection
- zpoždění komunikace: přetížení sítě, ztráta zpráv (vyžadující jejich opakovaný přenos)

Prakticky užitečné systémy **jsou částečně synchronní**

→ Umožňuje **v praxi vyřešit** problémy, které nejsou za předpokladu plně asynchronních DS řešitelné.

- některé z časových úseků synchronního běhu DS jsou dostatečně dlouhá na to, aby distribuovaný výpočet skončil

Selhání

Jak procesy, tak komunikační kanály mohou v DS selhat.

Selhání procesu

- **havárie (crash/fail-stop):** proces přestane vykonávat algoritmus (a reagovat na zprávy)
- **libovolné (byzantské) selhání:** proces může pracovat dále (a reagovat na zprávy), ale vykonává chybný algoritmus (z důvodu softwarové chyby nebo úmyslu)

Selhání kanálu

- **ztráta zprávy (message drop):** zpráva není doručena cílovému procesu (např. kvůli přetížení sítě nebo přetečení zásobníku v OS u přijímacího procesu)
- **rozdělení (partitioning):** procesy jsou rozdělené do disjunktních množin (oddílů - partitions) tak, že v rámci oddílu je komunikace možná, ale mezi oddíly nikoliv

V případě synchronních DS definujeme ještě **selhání časování**, pokud doba odezvy procesu nebo přenosu zprávy po síti vybočila z dohodnutého **časového rozmezí**.

Předpoklad na komunikační kanál

Dokonalý
(perfect)
kanál

Spolehlivé doručování: Pokud proces p pošle zprávu procesu q ani p a ani q nehavaruje, pak q nakonec zprávu obdrží.

Žádná **duplikace:** Žádná zpráva není doručena vícekrát než jednou.

Žádné **vytváření:** Je-li zpráva m doručena procesu p , tak zpráva m byla dříve poslána nějakým procesem q procesu p .

Garantované pořadí doručování: Odešle-li proces p procesu q zprávy m_1 a m_2 , tak pokud byla m_1 odeslána dříve než m_2 , tak m_2 nemůže být doručena aniž by předtím byla doručena m_1 .

Spolehlivý
kanál

FIFO kanál

Chybné předpoklady při vývoji DS

Řada DS je zbytečně komplexních. Komplexita je způsobena chybami, které je třeba později záplatovat. Chyby vycházejí z mylných předpokladů.

Typické mylné předpoklady

- Síť je spolehlivá
- Síť je zabezpečená
- Síť je homogenní
- Topologie sítě se nemění
- Síť má nulovou latenci
- Neomezená kapacita sítě
- Systém má jednoho administrátora

Shrnutí

Distribuované systémy jsou všude kolem nás a jejich **význam a složitost** dále **roste**.

Základním rozdílem mezi paralelními a distribuovanými výpočty jsou: absence **sdílené paměti**, absence **globálních hodin** a nezávislá **selhání**.